

УДК 347.440:347.782(73)

Токарева Віра Олександрівна,

к.ю.н., доцент кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОГОВОРУ АВТОРА З ГАЛЕРЕЄЮ

Постановка проблеми. Праця художника є особливою, а одержуваний творчий продукт має свою специфіку. Існують різні художники залежно від техніки і особливостей малювання: графіки, живописці, оформлювачі, ілюстратори, художники кіно, мультиплікатори, фотохудожники, карикатуристи, художники мініатюрного живопису, проєктувальники костюма, декорацій, реставратори, модельєри, стилісти, технологи та інші. Твір художника (картина, скульптура) відрізняють унікальні властивості. Воно створене творчою працею автора, містить інформацію, бачення самого художника і нерозривно пов'язано з особистістю художника, його досвідом, переживаннями, внутрішнім світом. Для діяльності художника характерні здатність створювати «товар», незалежність процесі створення, самостійність у встановленні термінів створення твору (в останньому випадку свобода діяльності художника може обмежуватися договором, наприклад договором авторського замовлення, в якому буде передбачено відповідний строк). Результати праці художника мають особливий характер. Вартість матеріалів, праці та інші витрати, понесені у процесі створення «товару», в сотні, тисячі разів перевищують вартість готового твору, яка в ідеальному випадку з часом продовжує зростати [1].

Творча діяльність пов'язана з тим, що автори настільки поглинені та занурені у цей процес, що практичні, юридичні, економічні питання, пов'язані з діяльністю автора та продуктами його творчості, залишаються поза його уваги та розуміння. Художника відрізняє нерозривний зв'язок з результатом його праці, яка посилюється в хвилини натхнення та відноситься до сфери ірраціонального, що не підпадає під регламентацію з боку розпорядків, законів та інших правових приписів і нормативних актів. Але все ж творчий процес і його існування у світі, де будь-що має вартість та «інструкцію до застосування», не настільки некеріваний, як уявляється.

Виклад основного матеріалу. Цивільний кодекс України містить ст. 1112 яка передбачає укладення із автором договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, за яким одна сторона (творець – письменник, художник тощо) зобов'язується створити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони (замовника) та в установленний строк. Така договірна конструкція не відповідає потребам та відносинам які виникають між галереєю та художником, де твір на момент укладення договору може вже існувати, а галерея, крім експонування та представлення товару для продажу, може здійснювати складання прес-релізів, організовувати інтерв'ю з журналістами та виробництво каталогів із творами художників.

Слід зазначити, що, діяльність галерей в Україні прирівнюються до магазинів, що відповідно впливає на можливість укладення із авторами таких договорів як: агентський, купівлі-продажу, дарування та комісії. Подекуди якщо галерея передбачає попит на твори автора вона може викупити його роботи у власний фонд.

Як свідчить практика діяльності галерей США та ЄС, договір галереї та художника включає відносини щодо експонування, транспортування творів, представлення творів в каталогах та пресі, складання прес-релізів, організації інтерв'ю з журналістами, виробництво друкованої рекламної продукції, (плакатів, листівок), розміщення на сайтах. Така ситуація обумовила надання галереям у США самостійного статусу суб'єкта господарської діяльності, а з авторами, поряд із традиційними договорами купівлі-продажу, комісії, укладається продюсерський договір на продаж творів, який може бути здійснено через дорогі галереї активних продажів, ексклюзивні галереї, галереї, що працюють з невідомими художниками або ярмарки.

Співпраця з галереями активних продажів передбачає, що за певну щомісячну плату (приблиз-

но може складати 200\$) автору надаються площі галереї, контакти і забезпечується реклама на місцевому рівні, даються оголошення в спеціалізованих періодичних оглядових каталогах та журналах, що представляють інформацію про художників і проходять виставки. Здебільшого виробництво рекламної продукції та контакти з клієнтами повністю покладається на автора, та може бути необхідним його постійне перебування в галереї або постійний доступний контакт. Такі галереї подекуди працюють з власними постійними клієнтами, яких запрошують на презентації, або розсилають їм листи із переліком нових надходжень. Оплата діяльності таких галерей призначається у формі комісії з продажу твору [2].

Співпрацю з дорогими ексклюзивними галереями складають автори, які вже придбали світову популярність та які мають багаторічний досвід продаж, а їх твори знаходяться у ведучих міжнародних музеях та колекціях. Рівень комісії таких галерей становить 50-60 % від вартості твору, яка включає забезпечення усього обсягу реклами, стимулювання продажів та певну кількість виставок на протязі року, зазвичай це не менше чотирьох [2].

Щодо галерей, які працюють з невідомими талановитими авторами, то вони надають весь спектр послуг з просування та виставкової діяльності за щорічну фіксовану суму (приблизно може складати 2000 \$), яка може зменшуватися залежно від строку співпраці. Ці послуги включають представлення творів в каталогах та пресі, складання та розсилку прес-релізів, організацію інтерв'ю з журналістами, виробництво друкованих рекламних матеріалів (плакатів, листівок), розміщення на сайтах та різних майданчиках, організацію інших маркетингових акцій та персональних заходів. За продаж творів галерея отримує комісію в розмірі 30% від вартості твору.

Стосовно продажу творів мистецтва на художніх ярмарках та виставках, то це може бути не пов'язано співпрацею з галереєю. Тому що їх проводять організації, найчастіше не пов'язані безпосередньо з мистецтвом. Подібні заходи тривають декілька днів, а організаційний внесок, включаючи послугу із організації успішних продажів, складає приблизно 2000-5000 \$. Автору можуть запропонувати послугу включення в каталог ярмарку без участі в ній у самій ярмарці. Недоліком ярмарків є те, що вони проходять на великих площах, де стіни повністю завішені творами образотворчого мистецтва різних авторів та напрямків, що не завжди може дати адекватне уявлення про творчість того чи іншого автора [2].

За типовим договором який автори укладають із такими галереями, художник призначає галерею

в якості агента для продажу творів мистецтва, картин або об'єктів малої пластики, які передаються до галереї з метою виставки та продажу, які галерея не має права використовувати для будь-якої іншої мети без письмової згоди автора.

Зазвичай, подібні договори укладені галереєю з автором стосуються лише творів які передаються за таким правочином, а галерея не стає агентом всіх інших творів художника або представником автора. Водночас, може бути передбачено, що автор за таким договором призначає галерею в якості свого єдиного представника, або навіть ексклюзивного представника який наділений правом представляти публіці твори доступні для придбання на певній території.

Передача творів автором здійснюється за актом прийомання-передавання творів на комісію. Автор тим самим передає до галереї, а галерея приймає через комісійну накладну твори які вказані в описі, який стає частиною договору після його підписання. Твори, які не передані за даним договором можуть бути включені до договору у разі, якщо сторони не мають заперечень, що доцільно також закріпити у письмовому вигляді. Всі існуючі комісійні накладні повинні бути підписані автором та галереєю [3].

Твори можуть бути прийняті на комісію як товар тільки директором галереї, або особою, у письмовій формі уповноваженим власником галереї приймати на зберігання і комісію твори мистецтвам.

У договорі мають бути передбачені строк, на який автор передає твори до галереї (музею) та неможливість автора дострокового повернення творів раніше встановленого терміну. У разі дострокового повернення творів сторона, яка виступила з ініціативою, зобов'язана письмово повідомити контрагента із зазначенням обставин, що призвели до порушення термінів договору не пізніше, ніж за 15 днів або в інший передбачений договором строк.

У договорі автора із галереєю доцільно прописати сторону, яка несе витрати із транспортування творів до галереї, страхові витрати та повернення творів до майстерні. Так, традиційно витрати із упакування та транспортування творів до галереї, несе автор. У свою чергу витрати з упакування, страхові витратити, інші витрат із транспортування творів з галереї до майстерні автора покладається на галерею.

Галерея також приймає на себе такі зобов'язання як:

організація виставок для автора та несення організаційних, фінансових, технічних витрат пов'язаних з цим;

повідомлення автора про продаж твору у письмовому вигляді за підписом та печаткою директора про те, що певна картина була продана за участю галереї;

надання всієї інформації щодо умов страхового покриття твору на запит автора;

забезпечення необхідної демонстрацію творів та проведення реклами діяльності творів автора;

продаж творів за роздрібними цінами визначеними у договорі;

проведення розрахунків із автором щодо проданих творів не пізніше 15 числа кожного місяця який слідує за місяцем проведеного продажу;

передання документів на твір покупцеві після повного розрахунку покупця із галереєю;

забезпечення ведення звітностей для всіх проданих творів та надання їх художнику не пізніше 15 числа кожного місяця, з проведенням усіх виплат, у повній відповідності з доданою до договору звітністю;

погодження змін у розмірі роздрібної ціни або комісії із автором;

прийняття на себе всіх ризиків щодо проведених операцій з покупцями;

включення в документи на продаж творів положення, про те, що всі права на відтворення роботи належать автору [3].

Доцільно прописати у договорі також положення про те, що будь-які виплати галереї із кредиторів мають провадитися після повного розрахунку галереї з автором творів.

Обов'язки щодо оформлення творів, а саме картин, може нести галерея або автор. У разі якщо галерея провадить оформлення картини в рами, такі витрати галереї мають бути включені у роздрібну ціну, та компенсацію за раму галерея може отримати після продажу цих картини. Щодо розподілу витрат на оформлення у разі повернення твору автору після спливу строку договору, то як уявляється, вони мають бути розподілені порівну між сторонами.

Галерея не має право виносити твір із приміщення або передавати для продажу іншим галереям без згоди автора, яка надається письмово, також вона не має передавати документацію на картину до повного взаєморозрахунку із стороною; проводити сама та давати дозвіл на копіювання, фотографування, або відтворення в будь-якій формі творів без письмового дозволу автора.

Слід зазначити, що приймаючи на експонування твори автора, галерея зацікавлена у подальшому продажу творів, а з тим і привернення уваги майбутніх покупців. Такі витрати із реклами та просування ім'я автора на арт ринку може нести сама

галерея або оплачуватись автором, що має бути передбачено у договорі.

З причини неналежної якості робіт галерея, як приймаюча сторона, має право відмовитись твору. Передбачення такого пункту у договорі, як уявляється, дещо захищає інтереси галереї як особи яка відчуває та формує пропозицію на ринку мистецтва, проте, є досить суб'єктивним.

Слід зауважити, що у сучасних умовах ринкової економіки продаж творів мистецтва в Україні може стати такою ж самостійною підприємницькою діяльністю як і в США, а тому як інші підприємницька діяльність потребує витрат із реклами та ведення бізнесу. Тож, галерея та автор мають заздалегідь домовлятися про поділ фінансових витрат, понесених під час організації та проведення виставок галереї та витрат із рекламної діяльності яка проводилася в інтересах автора. Також слід встановити, чи буде враховуватися позиція художника при обговоренні рекламних проєктів, щодо оформлення реклами, носів, афіш тощо.

Щодо прав та обов'язків автор, то він має право на повторне відтворення творів, крім зазначених у письмовій формі. У кожному прикладі такого використання, автор повинен бути визнаний як творець і власник авторських прав на твір.

Автор гарантує, що він є автором та володіє винятковим авторським правом на свої твори, які в свою чергу є справжніми і відповідають наведеним до них опису. Слід зазначити, що в західній практиці документ, що описує картину, яка призначена до продажу, є обов'язковим підтвердженням авторського права, і операція з продажу не може вважатися завершеною до того, поки цей документ не буде переданий покупцеві.

Автор повинен мати доступ та можливість перевіряти будь-які записи, які стосуються розпродажів його творів.

У договорі мають бути передбачені положення щодо розірвання договору. Так, зазвичай договір може бути розірваний у будь-який час, якщо сторона, не пізніше, ніж за шістьдесят днів, письмово повідомила контрагента про свій намір достроково розірвати договір. Протягом цього строку взаєморозрахунки мають бути завершені, та всі твори, які не були продані мають бути повернені галереї правовласникам.

Будь-які поправки та додатки до договору, як і сам договір мають бути підписані автором та галереєю [3].

Галерея наділяється представницькими повноваженнями, здійснюючи фактичні та юридичні дії в інтересах художника та виступає в якості його представника у правочинах, спрямованих на виконання договору між ними. До того ж, якщо гале-

рея виступає представником художника, то вона укладає правочини на участь в проектах, виставках, які організовують інші галереї, ярмарки, державні музеї, проводить критичний аналіз фігури покупця твору, довідується про колекцію, в яку потрапить твір, здійснює захист прав художника у разі їх порушення або доручає захист інтересів автора спеціалістам [4].

Висновок. Враховуючи викладене, слід зазначити, що так як твори мистецтва передаються до галереї з метою експонування та їх подальшого продажу, галерея стає відповідальною за збереження переданих творів, представляє інтереси автора, організовує перевезення, страхування, отримує за це прибуток, то договір який укладається між галереєю та художником є змішаним, включає в себе різні договірні конструкції, та набуває ознак договору агентування, зберігання, комісії, тощо. Правова природа та зміст правовідносин сторін залежить від фактичних домовленостей між автором та художником, які мають бути визначені ними та відображенні у договорі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амелина К.Е., Черняк А.С. Продюсерский договор с художником: правовая природа и содержание // Евразийский Юридический Журнал. – № 11(54). – 2012.
2. Условия показов и продажи картин через галереи Нью-Йорка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life-coach.org.ua>
3. Договор между художником и галерей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life-coach.org.ua>
4. Полякова Е. Продюсерский договор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.spb-gallery.info>

Токарева Віра Олександрівна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОГОВОРУ АВТОРА З ГАЛЕРЕЄЮ Стаття присвячена регулюванню відносин які виникають між автором твору мистецтва та галереєю. Договір про створення за замовленням твору мистецтва, не відповідає потребам та відносинам які виникають між галереєю та художником, де твір на момент укладення договору може вже існувати, а галерея крім експонування та представлення товару для продажу, може здійснювати складання прес-релізів, організовувати інтерв'ю з журналістами та виробництво каталогів із творами художників. Аналізуються умови типового договору який укладається між автором та галереєю та практика діяльності галерей США.

Ключові слова: художник, галерея, документи на картину, договір автора з галереєю.

Токарева Вера Александровна

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ДОГОВОРА АВТОРА С ГАЛЕРЕЕЙ

Статья посвящена регулированию отношений возникающих между автором произведения искусства и галереей. Договор о создании по заказу произведения искусства, не соответствует потребностям и отношениям возникающие между галереей и художником, где произведение искусства на момент заключения договора может уже существовать, а галерея кроме экспонирования и представления работ для продажи, может осуществлять организацию пресс-релизов, интервью с журналистами и производство каталогов с работами художников. Анализируются условия типового договора заключаемого между автором и галереей и практика деятельности галерей США.

Ключевые слова: художник, галерея, документы на картину, договор автора с галереей.

Tokareva Vira Oleksandrivna

CERTAIN ASPECTS OF A CONTRACT OF THE AUTHOR WITH A GALLERY

Article is devoted to the regulation of relations between the artist and the art gallery. Online representation of art on the websites, magazine listings, display advertisements, press releases, postcards, art marketing, online announcements are included under the contract between the artist and the art gallery. The conditions of the sample contract between the artist and the art gallery, and USA art galleries practice are analyzed.

Key words: artist, fine art gallery, the artwork's title, contract between the artist and the art gallery.